

Ali Baba

Pogovor s pediatrom-imunologom dr. Marinom Andolina

Pogovor z dr. Marinom Andolina, pediatrom in direktorjem tržaškega oddelka za transplantacijo kostnega mozga, je nastal zaradi pestrosti aktivizmov, ki jih Andolina prakticira in kreira v vsakdanjem življenju. Nenehen in pogumen boj za človekovo življenje, ob naravnih nesrečah in na vojnih žariščih, vztrajno vračanje na vojna in povojna žarišča, angažirano reflektiranje in beleženje aktivističnih, mirovniških, zdravstvenih, humanitarnih posredovanj, politično udejstvovanje v lokalni skupnosti so nekatere izmed njegovih izkušenj, ki jih deli z aktivisti, javnostjo, predvsem pa z ljudmi, ki jim neoliberalna – vojna paradigma ne pusti živeti. Kot očevidec, prostovoljec, aktivist in zdravnik je z vsakdanjimi ljudmi preživel najbolj dramatične in travmatične trenutke zadnjih desetletij. Naj naštejemo nekatera “krizna žarišča”, na katerih Andolina ni manjkal: štirje potresi (trije v Italiji in eden v ZDA), Černobil (v Belorusiji), posredovanje v vojnah (Libanon, Bosna, Kosovo, Afganistan, Irak), očevidec oborožene vstaje proti Ceausescuju v Romuniji in v času oborožene vstaje proti Gorbačovju v Rusiji (tu ni bil vpleten). Kot član tržaškega mestnega sveta je bil prvič izvoljen v PDS, stranko demokratične levice (nekdanja stranka komunistov) in nato v ponovno ustanovljeni komunistični stranki (Rifondazione Comunista). PDS je zapustil v trenutku, ko je Italija bombardirala Jugoslavijo. Zdaj je z novo stranko ponovno mestni svetnik. V Samari v Rusiji in v Beogradu je prvič presadil kostni mozeg.

Slovenski udeleženci akcije *Živi ščit* v Iraku smo se z dr. Andolino prvič srečali v Bagdadu. Odtlej sodelujemo v akademskih in solidarnostnih aktivnostih. Andolina je uredil zbornik *Živi ščit v Bagdadu*, ki bo izšel v italijanščini in angleščini, kasneje pa naj bi ga prevedli še v druge jezike. Gre za zbirko besedil, ki so jih spisali udeleženci akcije in ki naj bi bila priročnik za vse prihodnje podobne ali enake množične mobilizacije za globalizacijo miru, ali kot pravi Andolina, “prihodnjič nas mora biti milijon; to ni nemogoče, če začnemo delovati že danes. Imperij bi se moral nad tem zamisliti.”

Februarja 2003 sva skupaj z nekaj sto aktivisti in mirovniki ambiciozno vstopila v Irak v protivojni akciji Živi ščit. Kakšne naloge ali potrebe si v okviru te akcije pričakoval in kako bi opisal svoje delovanje v Iraku?

Že dolgo pred vojno sem na najrazličnejše načine skušal priti v Irak. Začel sem pri Kurdi. Priznati moram, da sem akcijo Živi ščit uporabil kot zadnjo možnost, saj sem le v okviru nje lahko dobil vizum ter tako vstopil v Irak. Moji osnovni nameni so bili izključno zdravstveno-humanitarni. Kasneje sem delil vse ideje z Živim ščitom.

Spoznal sem, da sem lahko v naših skupnih zahtevah za mir koristen zgolj v Bagdadu ter prek sodelovanja in izmenjave izkušenj z aktivisti Živega ščita. Seveda nisem zanemarjal pomena, ki ga ima "očividec" na vojnem območju. Med potovanjem sem v nabito polni konferenčni dvorani v Carigradu in kasneje v Bagdadu prvič spoznal, da bi lahko Živi ščit skupaj z vsemi aktivisti po svetu ustavil vojno. Ni bilo nemogoče; če bi nas prišlo deset tisoč ali milijon, se vojna ne bi začela. Nismo ustavili vojne, smo pa močno povečali politično ceno; nekdo še vedno plačuje to ceno in bo odslej bolj previden.

Številni so v udeležencih akcije Živi ščit videli radikalce, samomorilce, sebičneže, norce, moraliste in podobno. Ali je bila v začetku leta 2003, ko je bila ameriška invazija na Irak iz dneva v dan bliže, mogoča še katerakoli druga akcija, ki bi lahko odložila ali preprečila invazijo? Kako danes ocenjuješ akcijo Živi ščit, ki je bila edina akcija proti vojni v državi in v solidarnosti z ljudmi, ki jim je grozila okupacija?

Dejansko so bili v prvi italijansko-kanadski skupini povsem "vsakdanji ljudje". Nekdo je bil celo desničar, dva sta bila na koncu svoje življenjske poti, prav tako pes Gustavo ni imel političnih izkušenj. Kot je povedala gospa Roberta Taman iz Kanade, babica, ki je prišla z mlajšim sorodnikom, bili smo družine sveta, ki smo prišle ustavit noro pustolovščino. Ker smo prihajali kot primerek svetovne populacije, ni bilo veliko odstotkov inteligentnih, nekateri so se posluževali zgrešenih pristopov, drugi spet so bili premladi, da bi razumeli kritično vlogo mirovnikih aktivistov, ki smo vstopili v krvavo diktaturo. Celotna skupina je imela kritično pozitivno vlogo in zmaga ni bila nemogoča.

Strinjam se: bilo nas je stotero, vendar kljub temu le kaplja v primerjavi z milijoni ljudi, ki so proti vojni s kriki polnili ulice po svetu. Vendar smo mi bili na najboljšem mestu – na točki, kjer je bilo občinstvo. Vojna se je odvijala tudi prek televizije in mi smo bili na pravem kraju, kjer smo se lahko posluževali enakega orožja kot sovražnik. Čeprav se je večina nacionalnih televizij izogibala posredovanju resnice, pa nekaterih naših sporočil preprosto niso mogli ignorirati.

Berlusconi se je po nepotrebnem in proti volji ljudstva odločno zavzel za invazijo, medtem ko je italijanska mesta polnilo na tisoče aktivistov in mirovnikov. V Bagdad so iz Italije pripotovali številni aktivisti in različne skupine. Lahko na kratko predstaviš njihove vidnejše protivojne aktivnosti v Bagdadu in v Italiji?

Teško mi je priznati, da je samo večina Italijanov nasprotovala vojni. Sram me je povedati, da so se milijoni Italijanov strinjali z Berlusconiem. Kasneje se je večina političnih strank (tudi leva koalicija) strinjala, da smo našo vojsko poslali na umazano delo, ki so ga zakuhale ZDA. Vlada je zatrjevala, da bodo italijanske enote pomagale v humanitarnih aktivnostih; to je bil figov list, ki naj bi zakril vpletenost v policijsko kontrolo osvojenega ozemlja.

Italijani, ki so bili v Bagdadu v različnih obdobjih, so bili zbirka različnih političnih aktivnosti, živi ščiti, ambasadorji miru, poročevalci miru, očividci ... Niso se vsi imeli za živi ščit in nekateri so bili razburjeni, ker so jim v potni list pritrldili nalepko z etiketo "drue basharie", ali pa ko so ugotovili, da morajo ostati v naftni rafineriji, sicer bodo morali zapustiti Bagdad. Tudi zdaj aktivno nastopajo proti vladi ter proti vsakršnemu nadaljnjemu sodelovanju Italije z ZDA v drugih regijah po svetu. Podobno kot v Veliki Britaniji bo vlada tudi v Italiji na prihodnjih volitvah plačala visoko ceno.

Kako so italijanski mediji predstavili akcijo Živi ščit v Bagdadu in protivojne aktivnosti v Italiji?

Večino svetovnih medijev lahko obsodimo, da so to vojno (in tudi prejšnje) predstavljali kot "čisto" – kot policijsko akcijo proti Vragu. To je bilo ali zaradi sodelovanja z Močjo ali iz neumnosti. Resnico je bilo v taki predstavi vojne in komentarjih težko prepoznati. Mnogi so to vojno videli kot vojno igro, kjer so bile žrtve zgolj virtualne in vsekakor "krive".

V Iraku sva se srečala februarja, vendar si se po dveh tednih vrnil v Italijo k svojim pacientom, ker si predvideval, da se vojna še vsaj mesec dni ne bo začela. Med vojno si se vračal v Bagdad. Lahko razložiš diahrone preseke svojega delovanja v Bagdadu? Kako se razmere na ulicah, med prebivalci, spreminjajo skozi različna obdobja?

V Bagdad sem šel skupaj s tabo pred vojno, potem pa še večkrat med vojno in po njej. Vsakič, ko sem se vrnil v Bagdad, je bilo mesto drugačno; ne le zgradbe, oslabiljene socialne službe po bombardiranju. V glavnem so se spreminjali ljudje.

Gotovo se spomniš, kako smo se pred vojno varno in prijetno sprehajali po ulicah, tudi ponoči. Vsakdo, ki smo ga srečali, je bil kot naš brat ali sestra; uživali

Slika 3: Kolateralna škoda, foto: Francisco Ciavaglia (Pancho)

smo prijetno ozračje prijateljstva v mestu, ki nas je ljubilo, pa ne le zato, ker smo skupaj z njim delili strah in ga varovali, temveč preprosto zato, ker smo bili ljudje. Po vojni se vsakdo boji sprehajati po ulicah Bagdada celo sredi dneva; prebivalce objema nočna mora, fantom Ali Baba. Ali Baba te lahko ubije že za en sam ukraden dolar, ali če si odpeljal svoj avto sredi poldneva izpred našega starega Al Safeerja. Ameriški vojaki so bili udeleženi v nočnih morah ugrabljanja ljudi, ki so ob napačnem času na nepravem mestu, lahko so vdrli v tvojo hišo, razbili vhodna vrata, oskrunili ženske sobe.

Ljudje, ki jih srečuješ na ulici, te le ošinejo s pogledom, če se smeji, bodo najbrž prosili za denar. Odkar Bagdad postaja grda kopija nekega ameriškega mesta, brez čiste arabske duše, se mi upira. Ljubil sem ga zaradi njegovih prebivalcev, sedaj pa se zdi, da so se tudi ti ljudje prodali zaradi pomanjkanja, strahu in izgubljenega upanja.

Vojna se v Iraku ni končala že od časa zalivske vojne. Čeprav je to pomlad predsednik Bush napovedal začetek vojne in maja tudi uradno razglasil konec vojne v Iraku, je realnost drugačna. Iraško ljudstvo so več kot celo desetletje nepretrgoma bombardirale ZDA in danes vojna koalicija tudi po "razglasitvi miru" pobija iraške civiliste, predvsem tiste, ki se borijo za nov in drugačen Irak, kot je bil na primer poboj upornih študentov ... Zahodne države se borijo za deleže pri povojni obnovi Iraka, med njimi tudi Slovenija, hkrati pa tja pošiljajo svoje čete tiste države, ki se nameravajo maja 2004 vključiti v pakt NATO. Kako lahko danes zahtevamo vrnitev dostojanstva ljudem, ki jih unilateralna politika ZDA dehumanizira ter desetletja manipulira z njihovimi življenji, najprej skozi podporo in kasneje proti diktatorju?

Iračani, ki se borijo danes, so ljudje, ki bi radi živeli v svobodnem, demokratičnem Iraku (lahko bi jim rekli partizani), fundamentalisti, ki želijo islamsko republiko, ter nekdanji člani stranke BAAS. Vsi se bojujejo za različne in konfliktne razloge, vendar vsi ubijajo ameriške vojake – ti vsak dan plačujejo strašansko ceno. Ameriški vojaki so žrtve istega morilca; mnogi so stari 18 let, 30 odstotkov je tujcev, ki poskušajo dobiti zeleno karto, mnogi so reveži, ki si poskušajo zagotoviti zdravstveno oskrbo ali znosnejše življenje v ZDA.

Po "končani invaziji" za iraško civilno prebivalstvo niso poskrbele ZDA in vojna koalicija, pač pa številne mednarodne nevladne organizacije, humanitarne, verske, zdravstvene in socialne formalne in neformalne skupine, predvsem z vzpostavitvijo osnovne preživetvene infrastrukture, kot so voda, hrana in zdravstvena oskrba. V te nevladne organizacije so se vključili tudi številni aktivisti Živega ščita. Vse mednarodno prostovoljsko delo ali pomoč pa je natanko tisto delo, ki so ga obljubile in ki bi ga glede

Slika 4: Vsakdanje dobrote na bagdaskih ulicah, foto: Francisco Ciavaglia (Pancho)

na invazijo in sklicevanje na "demokratična načela" tudi morale izpeljati ZDA. Trdim, da so vse te organizacije res edine, ki rešujejo številna življenja Iračanov, vendar hrati tudi edine, ki 'rešujejo' invazijski nacionalni interes ZDA: zasedejo ozemlje (tako se vsaj zdi), si zagotovijo dostop do nacionalnega interesa (nafte), nato pa v procese 'graditve miru in stabilnosti' vpokličejo mirovne in policijske enote iz Nato in drugih sil. Neetično je iz fotelja napadati vse mednarodne organizacije, ki v Iraku rešujejo življenja, vendar hkrati krepijo ZDA za nove imperialistične vojne!

Številne države so sledile avanturi ZDA v upanju, da bodo domov odnesle vsaj eno ročko nafte. Spoznal sem vojake iz Romunije, Španije, Koreje, pomešane med Italijani in drugimi na jugu. Tragikomično je, da so bili naši vojaki poslani v Nassyrijo z ukazom, da morajo varovati prostovoljce v italijanskih humanitarnih organizacijah. Odkar so tam italijanski vojaki, so se italijanske nevladne organizacije odločile, da ne gredo v Nassyrijo.

Tudi ti vojaki bodo postali tarče napadov, kot so danes ameriški in britanski. Četudi gospodu Bushu ni mar, da izgublja na stotine svojih vojakov (seveda tujcev in državljanov iz nižjih razredov), pa je bolj verjetno, da evropski partnerji ne bodo tako zlahka pristali na izgubo svojih vojakov. To bo postalo hud problem za številne vlade.

Rešitev, ki se zdi vsak dan bolj nemogoča, bi bila vpletenost ZN v nadzor območja. Če bi bili Iračani prepričani, da modre čelade niso vkorakale zato, da bi se dokopale do nafte, in da bodo dovolile razvoj resnične demokracije, ki ne bo vezana na gospodarske interese naftnih korporacij, se bo morda prelivanje krvi ustavilo. Kasneje bi lahko izvoljena vlada upravljala svojo državo s pomočjo policije, ki pa ima dolgoletne izkušnje z represijo.

Šele dejanska kontrola Iraka pod okriljem ZN, ki bi ji sledila demokratična vlada, bi pomenila dokončni poraz vseh interesov, ki so vodili v to vojno. Visoki stroški vojne se ne bi poravnali z izkoriščanjem iraških naravnih bogastev. To so sanje za Irak in za morebitne nove tarče. To so konkretne sanje!

Nekatere nevladne in vladne organizacije so vpletene v umazane družabniške posle v tej vojni, nekatere nevladne organizacije vidijo ekonomski interes v obnovi Iraka, večina pa je resnično zainteresirana pomagati iraškemu ljudstvu. Seveda nas lahko prav vse izrabijo, da bi prikrili sramoto te invazije. Vendar v večini nevladnih organizacij delujemo mirovni aktivisti, ki zelo dobro poznamo Irak. Sodelujemo z Iračani pri obnovi Iraka ter razlagamo in kažemo, da nismo vsi zahodnjaki nujno tudi proameriško usmerjeni. Če med svojim delom vsaj nekajkrat na dan rečeš "fuck America", se lahko izogneš prav vsem nesporazumom.

Irak se je iz prvih dnevnih novic umaknil v ozadje, v Iraku pa vsak dan umirajo civilisti in zdi se, da ZDA vztrajajo v nestabilnih razmerah. Je mir na Bližnjem vzhodu sploh mogoč, ali je interes hegemonu prav v nestabilnosti regije in v še večjem pritisku na Iračane in druge prebivalce te regije?

Mir bi morda lahko dosegli, če bi Združeni narodi lahko vse skupaj vzeli v svoje roke. Mogoče je, čeprav pa zelo zapleteno, saj so v Iraku in zunaj njega sile, ki bodo preprečile uvedbo realne demokracije.

Kot doktor brez meja si deloval v številnih državah, kjer vlada nenehna vojna ali nestabilnost. Zanima me, katere so bile ključne podobnosti oziroma razlike z Irakom, kako so se pogoji in izkušnje v Iraku razlikovali od tvojega dela v preteklosti?

Kot zdravnik sem že v prvi vojni spoznal, da zdravniki v državah, kot so Libanon, nekdanja Jugoslavija ali Bližnji vzhod (verjetno tudi Afganistan), niso nujno potrebni. Znanje medicine v teh državah je precej visoko in mene ali mojih kolegov niso potrebovali. Potrebovali pa so orodje za delo, zdravila in inštrumente, knjige in vpetost v svet.

Gre za nekakšen kulturni kolonializem, ko nekateri poskušajo graditi italijanske bolnišnice v Bagdadu; to je popolnoma enako, kot da bi med vojno v Jugoslaviji Italijani v Ljubljani gradili italijansko bolnišnico!

Kar pa zadeva ljudi, rad sem imel Arabce v Libanonu, sledila je ljubezen do Srbov v Bosni in do vseh ljudi, ki sem jih srečal. Navadno se ljudje soočijo z nasiljem, ki jim ga nekdo vsiljuje. Glede Arabcev menim, da so manj nasilni in agresivni kot povprečni Evropejci. Nasilje se je rodilo v Evropi, se izvozilo najprej prek britanske vojske v Azijo in danes prek zaveznikov. Arabca je težko spremeniti v morilca, seveda pa to ni nemogoče, če ga vztrajno ponižujemo.

Prevedla Marta Gregorčič